

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” BUDAPESTEN,
IX., ker., Üllői-ut 25. sz. (Köztölek).

Az „Országos Halászati Egyesület” tagjai ingyen kapják.

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Vécsey-utca 5. sz.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

A halászatnak nyújtandó kedvez-
ményekről.

(Befejezés.)

A szikes talajokat tudvalevőleg a bennök előforduló sziksó (szénsavas nátron) teszi a termelésre alkalmatlanná, miután megfosztja hajcsövességüktől, illetve ama szikkadt állapottól, mely a kulturtalajok megmunkálására legelőnyösebb s a növénytermelésre nélkülözhetlen. A baj alapját képező eme sziksónak eltávolítására legalkalmasabb a víz, mely a sót könnyen oldja. Ily módon eme talajok javítására úgy az öntözés, mint a tógazdaság önkénynt kínálkozik. Ez utóbbi azért, mert alapos vizsgálatok kiderítették, hogy a legszikesebb vizű tóban is bőven megteremnek ama parányi állati és növényi szervezetek, a melyeket a halak természetes táplálékként fogyasztanak.

Ott tehát, a hol az illető szikes területet vízzel elárasztani lehet, a tógazdaság föltétlenül biztos eszköze a kihasználásnak. Ha pedig e mellett a tófeneket még kiszáritani is lehet, azaz, ha a tápláló vízzel szabadon rendelkezhetünk, ott az illető területnek legintenzívebb kihasználására nyílik alkalom és pedig olyan haszonnal, a mely legalább is megközelíti, sőt gyakran még túl is szárnyalja azt, mit szemtermeléssel a legjobb talajon várhatunk.

Egyrészt a természetes vizek medre, másrészt a gazdaságilag meddő azon területek, a melyeket így értékesíteni lehetne, meghaladják a 700,000 holdat! Arról van tehát szó, hogy ezt az óriási területet alakítsuk termővé s annak révén milliókra rugó olyan földjárdékat megszerezünk, melyet ezidőszerint nem bírnak. Pedig még enél is többre megy az a haszon, mely a halak megsokasodásával a közre háramol azáltal, hogy népünk olesó és kifogástalan táplálékhoz, egy csomó kisember pedig állandó keresethez juthat.

A ki mindezeket figyelmére méltatja, bizonyára egyetért velem abban, hogy a halászat olyan termelési ág, a mely eredményeiben és vonatkozásaiban hazai ter-

melőképességünk fokozásával jelentékeny területek gazdasági meghódítását teszi lehetővé. Közgazdaságilag elég jelentős tehát arra, hogy fejlesztése érdekében minden telhetőt megtegyünk. Az államot e tekintetben halaszthatlan kötelességek terhelik. Az állam volt ugyanis az, mely mint legfőbb érdekelt, a vízkártól mentesített földekben a nemzeti vagyon óriási gyarapodását tette lehetővé. Ámde ugyanakkor megsemmisítette a nemzeti vagyonnak azt a tekintélyes részét, melyet a halászatban bírtunk. Méltányos és jogos tehát, hogy immár közvetlenül is részt vegyen annak a fenntartásában és gyarapításában, a mi abból megmaradt. Egyébként a siker is biztató lévén, a szükséges anyagi áldozatoktól azért sem zárkozzhatik el, mert támogatását minden más közérdekű termelési ágra is kiterjeszti és mert kétségtelen, hogy a halászat közvetlen kedvezmények nélkül képtelen oda fejlődni és arra a jelentőségre szert tenni, a minőre viszonyaink között hivatott.

Legelső sorban ama visszasságok lesznek megszüntetendők, a melyeket a halászat jövedelmének megadóztatása körül észlelhetünk, s a melyek nem kis mértékben hátráltatják a halászat fejlődését. Szomorú, de való, hogy majd minden pénzügyigazgatóság más és más címet talál ennek megadóztatására. Hol kereseti, hol jövedelmi, hol meg tőkekamatadóval terhelik a tógazdaságokat, csak éppen azzal nem, a mivel igazságosan egyedül terhelhető lenne, t. i. földadóval. Erre ugyanis hiányzik a törvényes alap, a mennyiben a földadó szabályozásáról szóló 1875: VII. t.-cz. elmulasztotta a tógazdaságot az ott felsorolt művelési ágak közé fölvenni. Okvetlenül módosítandó lesz tehát a hivatkozott törvénycikk 10. §-a ilyen értelemben, úgy a mint azt a főntebb hivatkozott előadói tervezet is már jelezte. Eme rendelkezés folytán a tógazdaság 15 évi adómentesség kedvezményében is részesíthető, a hivatkozott törvénycikk 6. §-ában foglalt azon rendelkezésnél fogva, hogy az olyan földterületek után, melyek eddig földadó tárgyát nem képezték, s utóbb csak rendkívüli költ-

séggel váltak gazdaságilag használhatókká, — s a mely feltétel tudvalevőleg a tógazdaságra mindig talál — a törvény ily kedvezményt biztosít.

Nem nélkülözhetik a tógazdaságok ama kedvezményeket sem, a melyeket a vízjogról szóló 1885: XXIII. t.-cz. az öntözéseknek nyújt a vízhiány elkerülésére. Tudvalevőleg a nyári csapadékban szegény éghajlatunk alatt, a vízhiány oly kockázattal fenyegeti az öntözéseket, hogy azok elhárítása érdekében a vízjogról szóló törvény megengedi bizonyos föltételek között a folyó medrében levő egész vizet vasárnap tartamára kártalanítás nélkül elvonni. Mint fönntebb kimutattam, az öntözés és tógazdaság nem csak lényeg, de alak és kivitel dolgában is annyira egyezők, hogy szorosán vett vízjogi szempontból sem megokolt a kétféle gazdasági vízhasználat között különbséget tenni, annyival is inkább, mert érthető okokból a vízhiányból eredő kockázat aránylag sokkal nagyobb a tógazdasági üzemnél, mint az öntözésnél.

Igen nagyot lendítene halászatunk fejlődésén, ha az 1900: XXX. t.-cz.-ben az öntözésre nézve biztosított kedvezményt a haltermelésre is kiterjesztenék.

Ez a törvény tudvalevőleg akként rendelkezik, hogy az öntözések érdekében létesülő közérdekű csatornánál az állam adja a vízszerezéssel és vezetéssel kapcsolatos költségek felerészét, ha az öntözéssel javítható területnek egyharmadán az érdekeltek társulattá alakulnak és ezen utóbbi területre nézve az öntözés kivitelét biztosítják és viselik az említett költségek másik fele részét. Talajjavítás előmozdítása lévén az a cél, melyért az állam áldozatot hoz, úgy gondolom azok alapján, mit fönntebb kifejtettem, a tógazdaság teljes joggal igényt tarthat az állam hasonló segélyére. Hiszen ez az üzem az öntözés lényegével nem ellenkezik, amennyiben ez utóbbinak is az a végső célja, hogy a víz tápláló és nedvesítő tulajdonságának fölhasználásával minél fokozottabb mértékben termeljünk gazdasági terményeket. Hogy ez a termék széna, rizs, nád, szemes vagy kerti vetemény, avagy pedig hal, az lényegileg egészen mellékes. A fő az, hogy a földjárdék okszerűen fokoztassék, már pedig, mint jeleztük, a halgazdaság e tekintetben nem áll mögötte a rétöntözésnek, sőt igen sok esetben alkalmazhatóság dolgában még túl is szárnyalja azt.

Arról nem is szólva, hogy a gazdának lehetőleg szabad kéz biztosítandó az üzem módjának megválasztásában, vagyis, ki-ki azt termelhesen, amit szakértelme, hajlama, tőkereje mellett és az adott helyzeti viszonyokhoz mérten legalkalmasabbnak tart, a kétféle termelés egymáshoz viszonyítva is nyújt oly tanulságokat, amelyek a tógazdasági üzem alkalmazhatóságát könnyítik, sőt, amelyek révén az még az öntözés terjedésének is használhat.

Az elérhető eredmények tekintetében a kettő között nincs ugyan lényeges különbség, de a tógazdaságnak nagy előnye, hogy 30—40% kevesebb beruházás árán létesíthető. Olyan cikket termel, a melynek, mint emberi tápláléknak, mindig jó és biztos a piacza. Előnye az is, hogy míg az öntözés csak a harmadik évtől fogva ad teljes termést, addig megfelelő halasítással a tógazdaság már az első évben nyújt ilyent. Különösen jelentős pedig az, hogy üzemének egyszerűsége és olcsósága miatt bármely gazdaság mai keretébe akadálytalanul beillesztheti, ellentétben az öntözéssel, mely ha nagyban folyik, annak gyökeres átalakítását föltételezi, hiszen a mainál sokkal nagyobb állatállomány, ezek tartására

jóval több épületet, több embert stb., szóval igen nagy forgótőkét követel, olyasmit tehát, a mivel a magyar gazda sajnos nem bővelkedik. Éppen a forgó tőke hiánya volt oka annak, hogy az eddig létesült öntözések túlnyomó rész csak néhány évig állt üzemben, mert trágyázás hiányában a talaj kimerülvén, a gazda fönntartani képes nem volt, s ugyancsak annak elégtelensége hátráltatja azt is, hogy az állami támogatás ellenére sem bír az öntözés fellendülni.

Nagy akadálynak bizonyult a szikes területek öntözésére nézve az a körülmény, hogy eme területek legnagyobb része 2—4 ezer holdas, sőt ennél is nagyobb szigetekben található, azaz olyan komplexumokban, a melyeknél a törvény által kívánt harmadrész is nagyobb, sem hogy azoknak azonnali öntözését foganasítani lehetne. Pedig ehhez még az is járul, hogy síkságainkon legnagyobb részt gépekkel kell majd a vizet emelni, mi a költségeket sok esetben túlságosan emeli.

Bármilyen kívánatos is szociális szempontból a rétöntözés elterjedése, azért, hogy sok embert foglalkoztathat, a ki viszonyainkkal alaposan számot vet, kénytelen elismerni, hogy az öntözéssel lassan, a mai gazdálkodás kereteivel megalkudva, lehet csak haladni. Addig tehát, a míg a szikes legelőket lassanként kaszálókká alakítani lehet, átmenetképpen a tógazdaság nyújt legjobbat azok közvetlen értékesítésére. Tudnunk kell ugyanis, hogy az ilyen területek hasznosításával járó legelső feladat, t. i. a víznek a területre való rásonnan tovább való vezetését csak úgy lehet takarékosan megoldani, ha az összes vízvezető-csatornákat és ezzel kapcsolatos egyéb létesítményeket végleges méretezéssel építjük. A felszerelés kiépítésében aztán mindenki tetszése szerint járhat el. Kezdheti a legprimitív módon berendezett halhízlaláson a sziknek kihasználását s az így termelt hasznot fordítja a tógazdaság tökéletesítésére, később pedig a rétöntözés fokozatos fejlesztésére. Így járva el, a gazda tetszése szerint haladhat, de az föltétlenül bizonyos, hogy attól a percztől fogva, amint a területet vízzel elárasztani lehet, a szik megszünt meddő lenni. Ehhez járul az is, hogy a sziksónak kilugozása folytán, a talaj addig is javul, továbbá, hogy a halászati üzem céljaira készített árkok és töltések az öntözésnél is fölhasználhatók, vagyis hogy a halászatra fordított beruházás az öntözésre nézve sem veszik el.

Mindezek alapján kimondhatjuk, hogy míg az öntözés mellett sem lehet a tógazdasági üzemet Alföldünk mezőgazdasági termelésének fejlesztésében nélkülözni s hogy ennek folytán teljes mértékben rászolgál arra, hogy az 1900. évi XXX. t.-cz. hatályát a tógazdaságra is kiterjesszük.

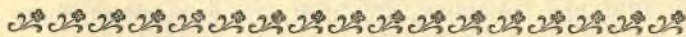
A mesterséges haltenyésztésnek elsőrendű szerepe van a közvizek halászatának emelésénél. Mióta a vízrendezések és vízhasználatok a halak életviszonyait, nevezetesen megélhetésük és szaporodásuk feltételeit megromtották, a halállomány természetes úton való följúvása lehetetlenné vált. Azóta okvetlenül vetnünk is kell, hogy arathassunk, mert csak ilyen módon juthatnak a természetes vizek elegendő halhoz. Ezen halnépség tudatos termelése pedig csakis a mesterséges tenyésztéssel érhető el. Szabályozott folyóink mentén minél több olyan telepet kell tehát felállítani, a hol a sikeres fiasítás feltételeit mesterségesen biztosíthatjuk. Szerencsére ilyen helyek bőven kínálkoznak a mederrel egybefüggő holtágokban s egyéb vízmederszerű természetes olyan mélyedésekben, a melyeket gazdaságilag

hasznosítani alig lehet, már csak azért sem, mert a folyó áradásainak vannak kitéve. Csupán azok megszerzésének lehetőségét kellene megkönnyíteni a szolgalmi jognak kellő kiterjesztése által. Kimondandó lenne, hogy a birtokos teljes és előleges kártalanítás mellett tűrni tartozik, hogy birtokán található alkalmas vízmeder jellegű területek a közvizek benépesítése céljából ivadéknevelő tavakká rendeztessenek be s mint olyanok, üzemben tartassanak. Hogy pedig jogos érdekek sérelmét ne szenvedjenek, kimondandó lenne az is, hogy a szolgalmi jogának és a kártalanításnak megállapítására az 1885: XXIII. t.-cz. 60—64. §-ai irányadók.

Végül ugyancsak a közvizek halásítása érdekében lehetővé kell tenni azt is, hogy bármely a behalásításra irányuló tevékenységet az állam anyagilag is támogatasson. A tógazdaságok rendszerint bizonyos felesleggel dolgoznak halanyag dolgában, a melyet vajmi könnyű lesz a köztenyésztés érdekében megszerezni, ha az államnak erre megfelelő hitele van. Sőt, egyes tenyésztők egyenesen vállalkoznak is rá, hogy ilyen halnépességet termelnek, ha biztosan számíthatnak azoknak az állam részéről leendő átvételére. Ilyen módon nemcsak az okszerűen üzött halfogás révén előálló apadást lehet majd pótolni, de a vérfrissítés követelményeit is ki lehet majd elégíteni, a mi eddigelé a halászatnál teljesen figyelmen kívül maradt. Éppen az utóbbi szempontból kikötendő volna, hogy csak annak a hala vétetik át, akinek ajánlatát a kormány elfogadta, s a kivel szemben a kormány részére a halivadék kezelésének ellenőrzése biztosítva van.

Fontos feladatnak tekintem részemről a halászat fejlesztése érdekében a halvédelem tökéletes megoldását is. E tekintetben szintén rútol állunk, nemcsak azért, mert a kihágások megtartása legtöbbször lanyha és erélytelen, hanem leginkább azért, mert alig van ellenőrzés a halászokkal szemben. E tekintetben nemcsak a büntető határozatok erősebb kezelését kell követelnünk, hanem még inkább a felügyelet és ellenőrzés szervezését. Biztosítani kell mindenkire nézve, hogy halöröket alkalmazhasson, ezek esküt telessenek, hogy vallo-másaiknak oly bizonyító ereje legyen, mint a mező- vagy erdőöröknek. Viszont az állami közegek közül mindazok, akiket hivatásuk a vízhez köt, kötelezve legyenek az ellenőrzésre és felügyeletre. Végül pedig ott, ahol a halászat egészen bitang jószág, módot kell adni ahhoz, hogy a kormány a halászati jogtulajdonosokat anyagilag támogathassa az őrzésben s ezzel szemben az őrzést követelhesse is a társulatoktól.

Nemo.

Heringhalászat.

Norfolk angol grófság gret Yarmouth kikötővárosától mintegy 18 angol mérföldnyire kelet felé fekszik a Smiths Knoll nevű zátony. E zátony képezi az angolországi nagy hering-vándorlás véghatárát. Késő októberi napokban a sötétség beálltával egy nagy foszforos térnek látszik Smith Knoll körül a tenger, „itt ülnek lakodalmukat a heringek!” Ám, elvakult szerelmükért meg kell halniuk: Furfangos halászförtélyekkel behálózzák őket, hogy a világ inyenczei részére elegendő „Márton hering” jusson belőlük.

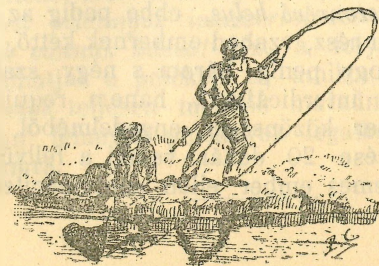
Yarmouth és Lowestoft augusztus, szeptember és október hónapokan a hering jegye alatt állnak. Reggeltől-

estig erős átható füst borul az utcák fölé s a meglett férfiak mellett asszonyok és gyermekek a zsinorra fűzött heringeket egyre hordják. A tengert és kikötőt pedig száz- meg száz halász járműve népesíti ilyenkor, melyek közt az angolokat jellemző egyszerű halászbárkák mellett főleg a skót halászok sötétbarna vitorlái keltenek feltűnést. A régi szerény külsejű halászkikötőt a Castern Railway Co. gazdag berendezkedése manap már igen kiterjedté tette, mely egyszerre átlag 600 skót és 500 angol halászbárkát képes befogadni.

E járművek legénysége többnyire a közeli falvakból kerültek ki, a kik részére a heringhalászás ideje rendszerint jó keresetet biztosít. Mindazonáltal a heringhalászat is bizony nagyrészt a forgandó szerencsétől függ. Némelyik csónak egyetlen éjszakai távollét után, 3000 korona értéket is meghaladó zsákmánnyal tér haza, mások ellenben egy heti távollét után ennek a harmadrészére is alig tehetnek szert. A múlt évi fogásról kielégítően nyilatkoznak. Voltak napok, melyeken 100 halászó hájóra 12 Last hering jutott. (1 Last = 13.260 hal. Egy Lastra 10 grant számítanak, egy gran értéke 25—26 márka.) Minden vitorlás 150—200 hálót visz magával. A hálókat fogás idején egymással összekötözik. A háló elhelyezkedését a vízszínen lebegő „úszók” mutatják, melyhez a hálók függőleges helyzetbe vannak megerősítve és az apály és dagály szerint észak vagy dél felé lengenek. A járműveknek igen kell vigyázniok, hogy egymás hálójába ne menjenek.

Kereskedésben négyféle heringet különböztetnek meg, 1. friss vagy zöld heringet, 2. besózott vagy füstölt heringet, bükkürge vagy frissen füstölt heringet és marinírozott heringet, amelyet frissen megsütnek és eczetbe tesznek. De megkülönböztetnek ezeken kívül szűz-, teljes és üres heringeket is, aszerint, a mint még nem ivarérettek, továbbá az ivaréretteket, de még nem ivottakat s végül a már megívottakat. A fogott heringeket a skót halászok feleségei és leányai átveszik és azokat nyomban felvágva és kitisztítva halomra rakják és száraz sóval jól meghintik. Ezen eljárást száraz sózásnak nevezik, hogy megkülönböztessék azt az angliában szokásos sós lúggal való megöntözéstől.

Az ekként besózott hering a füstre kerül. Ily célra vörös téglából rakott helyes házacskák, esetleg bekátrányozott faszínek állanak rendelkezésre. A legjobb minőségű heringeket pislogóan égő tölgyfa füstjével füstölik, az így füstölt hering a legjobb ízű. Az első füstölés befejezése után a halakat még egyszer szárazon besózzák és újra füstre teszik s csak három hónap leteltével hozzák piacra Bloater vagy Kipper elnevezés alatt. Egy gondosan kezelt Bloater izre nézve a füstölt lazacczal vetekedik és Angolországban többféle elkészítési mód szerint közkedvelt. Anglia legnagyobb heringhalászatának Yarmouth és Lowestoft-ban összpontosuló évi forgalmát nem lehet pontosan megállapítani. A lefolyt évben megközelítőleg 100.000 Last = 1.320.000.000 heringet hoztak szárazra, melynek értéke 25 millió márkára tehető. *L. Z.*

A régi magyar halászat emlékeiből.

II

A régi halász-czéh, társadalmi és gazdasági munkakörét tekintve, nem csupán a halászmesterekből állt, hanem három önálló foglalkozást egyesített magában: a halászmesterekét, halárúsokét és varsásokét. Így találjuk ezt Pozsony város 1511-iki német szabályzatában, mely Lachenberger bíró és Fogt polgármester idejében bocsáttatva ki, részletesen körvonalozta a három foglalkozás egymáshoz való viszonyát, s a melyből egyebek közt azt is látjuk, hogy a halászmesterek saját varsást voltak kötelesek tartani a város területén és a dévényi vizeken s ezeket régi szokás szerint halászbárkával ellátni.

Ezt a rendszert azonban nem mindenik városunk tette magáévá, sőt Késmárk 1667-ben egyenesen eltiltotta a halászokat a czéhbe állástól s elrendelte, hogy a piacra hozott halat a vásárbírák becsüljék meg. A halak összevásárlását is idegen helyre szállítását ép oly erőlyesen akadályozta meg Késmárk. Kikötötte, hogy ha a halászok „Bruderschaft“-ot akarnak tartani, kötelesek minden reggel halat hozni a piacra s eladni. Ugyanez a gondolat lebegett Turócmezgye rendei előtt is, mikor 1795-ben megengedték ugyan a hal elárúsítását, de egyúttal határozottan fenntartották az elővételi jogot a földesuraknak, a fogással járó fáradozás méltányos jutalma megtérítése ellenében. Ellenben a legkeményebben sujtották a halak titkos összevásárlását vagy éjnek idején való eladását a compossessorok hátrányára.

Magyar-Óvár is úgy rendelkezik 1581-ben, hogy a ki halat hoz a városba, az legalább hat silling árú jó élő halat tartozik a piacra adni, különben elkobozzák a halát. A ki pedig azon panaszkodik, hogy drágán adták neki a halat, az menjen vele a vásárbíróhoz, méresse ott le fontonként, még pedig a következő árak szerint: pontyért négy magyar fillér, csukáért öt magyar fillér stb. Idegen árúsoktól a hal-inspectorok meg kellett hogy kérdezzék, hogy akarnak-e az ottani vásári szokások szerint és árakon eladni? Ha igen, úgy a dolog rendben volt, ellenkezésetben büntetésül elkobozták az árút. Még a hal-inspectorok mulasztását is 5 forinttal torolták meg.

Némileg eltérően és egész sajátos módon alakul ki a halászi jog haszonélvezete a székely particularis jogok és a községi tulajdonrendszer folytán. Már az 1610—1718-iki maros-széki székely nemzeti statutumok elrendelik, hogy „a kik derék tón halászóknak halászi-jognak szép reditussa vagyon, reditussáról portiozzanak“. A szabad székelyeket a halászi jog közösen és egyenként illetvén, közöttük nem fejlődhetett ki a halászi iparszerűleg üző osztály, sem a kereskedést megszorító intézkedéseknek egész sora, melyeket a királyi városokban a regale monopólium jellege hozott magával. Háromszék 1717-ben kimondotta, hogy „az Falunak legyen a kut árkan felül tilalmas, hogy senki ne halássza, Rákássza csakis a Faluban levő nemesség, a kiknek jobbágya vagyon, se tisztnek, se másnak, két három embernek kedveskedni szabad ne legyen, mivel a *Falu közönséges haszonvevő helye*, ebbe pedig az nemes embernek három rész, szabad embernek kettő, jobbágyoknak egy rész. Hogy pedig három s négy szabad ember kedveskedjék, interdicáltatik, hanem requiráljanak az nagyobb ember közönséges engedelméből halászhatni. Ennek büntetése 20 dénár, valaki a fellyül specificált jobbágyos nemes ember ellen contumaciter ezt cselekedné“.

Mindamellett Brassóban sem volt szabad a sózott halat, csakis két vasárnapon eladni. Csak ha igen sok volt és tartani lehetett attól, hogy kárba megy, vagy pedig ha valaki a vásárt elmulasztotta, nyerhetett engedelmet az illető indokolt szükség esetén és a hatóság előtt tett bejelentés után az elárúsításra.

Természetesen a halászi korlátlan megengedésének is megvolt a maga hátránya. Boldog-boldogtalan pusztította a halat, úgy, hogy bár Segesvárt a szászok már 1608-ban 10 frt büntetés alatt tiltották el a halfogóval való halásziást s ugyanoly bírságot szabták ki arra, a ki a halak ivása alatt hálóval halászik. Mégis már a XVIII. század folyamán mind általánosabban hangzott fel a panasz, hogy a közönségnek és a tisztnek a legnagyobb szükségben nem juthat hal. Kénytelenek voltak 12 frt büntetés és a háló elkobzása terhe mellett tiltani el a halásziást Segesvár egész területén, kivéve a küllői halásziást, s egyúttal figyelmeztették a halásziást arra is, hogy mértéket tartsanak az eladásra kerülő halak árában.

Különösen a vasárnap volt az, mely a szabad halászi rendszer mellett egész falvak népét csalta ki a szabadba a horoggal, hálóval való szórakozás céljából. Ilyenkor ellepték a folyókat s a patakokat s irtották a halat kényők kedvök szerint.

Az ünnep megszentelésének egyházi parancsa azonban magával hozta, hogy a vasárnapi halásziást sorra mindenütt szigorúan eltiltsák. Így Máramarosmezgyében 1749-ben, így az erdélyi vidékeken, többek közt Tordán 1745-ben, a hol 5 frt büntetés volt a parancs áthágói ellen kiszabva s különösen a székely székelyekben, a hol igen el volt terjedve, hogy „privatus emberek vasárnap, mikor egyéb dolgot nem tehetnek, halászni járnak“. Ezeknek itt a szokás erősebb elharapózása miatt még súlyosabb volt a büntetésök: 12 frt, ha pedig az egész falu halászi, úgy 36 frt.

Mindez mutatja, hogy a halászi nagy közgazdasági funkcióját, a gazdasági őstermelés terén azóta felismert általános jelentőségét még nem találjuk a régi századokban egységesen fölfogva és államilag szervezve. Egyes vidékek érdekei, történeti és magánjogi viszonyaik különfélesége játszott túlnyomóan szerepet a halászi statutoriális szabályozásánál s így nem esoda, ha ezek többszörösen és súlyosan jöttek összeütközésbe más gazdasági ágak jogos érdekeivel, sőt, folyókról lévén szó, nagy országos szempontokkal is. A folyók szabadon tartása, a közlekedés, csatornázás, ipar és kereskedelem érdekében, nem egyszer képezi erőlyes intézkedések tárgyát. Példának okáért Turócmezgye már 1596-ban hozott egy határozatot, melyet 1628-ban és 1795-ben ismételtlen felújított, oly értelemben, hogy a Turóc vízén, különösen a sbrutky-i urodalomtól, a Turócznak a Vágba ömlésétől kezdődőleg, a víz mentén fölfelé halfogás céljából emelt, „Jazi“-nak nevezett halfogó rekeszek, gátak, vagy sövények, melyek a folyót egész szélességében elzárva, a halak szabad vonulását megakadályozzák, tizenöt nap alatt elhordassanak, úgy hogy a víz folyása legalább fele szélességében felszabaduljon, kivéve természetesen a malmok táplálásához szükséges és a hálóhalászi céljaira szolgáló zsillipeket, nem különben szárazság idején öntözés érdekében történő levezetését a patakoknak, mely azonban nem szabad, hogy a malmok és a község hátrányára történjék s legföllebb órákra, nem pedig, mint azelőtt, egész napokra. A rendelet végrehajtására tizenöt nap alatt utasították a mezgye rendei s Révay Ferencz gróf főis-

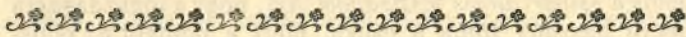
pán az alispáni hivatal, még pedig oly hozzáadással, hogy ez idő elteltével kiszállva, a Turócz folyót megvizsgálja s a hol engedelmiséget tapasztal, ott főurat, parasztot különbség nélkül 12 frtra birságoljon.

Hasonlóan járt el Rozsnyó városa 1603-ban, mikor ugyanily okokból megtiltotta „Aranyvölgy“ (Goldgrund) nevű düllőjében s a városhoz tartozó Csücsom községtől kezdve a Major-völgyben való halászást, míg Kassa városa 1643-ban hozott rendeletet, hogy: „biró uramnak gondja legyen a halászokra“, hogy: „magok haszna kereséséért concivis atyánkfiaiának károkat ne tegyenek az Hernádnak elgátolása és másfelé bocsátása miatt“.

Ráduplázott aztán mindezekre Beregmegeye is 1797-ben, a hol szintén sok panasz merült fel, hogy némely magánuradalom halfogás végett hálókka, töltésekkel elzárja a vizet s ezzel kiszámíthatatlan kárt okoz a víz mentén elterülő szántóföldeknek, kaszálóknak, országutaknak és makkoltató erdőknek. Beregmegeye hatósága is kurrentálás útján intézkedett ezek haladéktalan lerombolása iránt s az ellenszegülőket, ha nemesek voltak, 3 frttal, ha parasztok, 12 botütéssel fenyegette meg.

Érdekes emlékeket látjuk ezekben a gazdasági élet szervezetienségének s lassú átalakulásának a modern államgazdaság fejlettebb formái felé, a hol már a termelés természetes eszközei nem a széthúzó erők versengésének szabad zsákmányai többé, hanem egy cél-tudatos törekvés szervei a nemzeti közvagyonosodás szolgálatában, mely a polgárok egyenlő jogán, egyenlő jólétén épül.

Várnai Sándor.

(Közlemények a fiemei halbiológiai állomás laboratóriumából.)

A szívárványos pisztrángivadék melanosisa.

Közli: **Betegh Lajos** főállatorvos.

Az állatoknak a környezet színéhez való alkalmazkodását, illetve a környezet színének majmolását, általában mimicrynek nevezzük. Ez természeti törvény, amely alul ritkán van kivétel. De azért mégis előfordulnak. Két főcsoportra osztható a kivétel szín-skálája, vagy albinismus, vagy melanismus. Az előbbi a színek teljes hiánya, az utóbbi az állat rendes színének sötétebb árnyalata. A két főtypus határain belül természetesen egész sereg színskálát találni. Ez a színbeli eltérés a normálistól igen szépen konstatalható a gerinczések majdnem minden osztályában, rendjén. Igy természetesen a halakon is. A leggyakoribb a albinismus. A cyprinidák családjában találjuk leginkább. Valamivel ritkább a színaberrationnak az a formája, a mely alatt a melanosist szokás leírni. Kétségtelen, hogy a táplálkozásnak nagy befolyása van az állatok színének képződésére. A tápszerben felvett bizonyos chemiai vegyületek jelenléte vagy hiánya feltétlenül hatással van egyes állatfajták testszínének kiformalódására. Ezt a körülményt igen kifejezetten látni a hegyi patak tiszta vizében és a zavarosabb, szóval a chemiai vegyületekben gazdagabb folyóban élő salmonidák színárnyalatainál. De felette ritka eset, az ugyanazon körülmények között fejlődő és élő állatoknál. A jelen esetben a szívárványos pisztrángnál. Ime a tényállás.

A fiemei halbiológiai állomáson a múlt év márcziusában több ezer szívárványos pisztrángot keltettünk ki. A kikeltetett ivadék legnagyobb része a Recinába helyez-

tetett ki. Az állomás édesvízi osztályának medenczéiben, kísérletképen visszatartottunk mintegy 20 darab növendékhalat. A fény és hőmérsék, valamint a tápszer is valamennyire nézve teljesen identikus fejlődési viszonyokat tétélez fel. Mindezek daczára néhány állatnál sajátszerű melanosis észlelhető. Rendes táplálékuk halliszt, tengeri hal és rákok ikrája; továbbá zúzott halhúst is kaptak. Később már halikrát, a mit rendkívül szívesen fogyasztanak s magas tápereje miatt ettől bámulatos gyorsan növekszenek. A fejlődés korai szakában, mikor az állatok mintegy 8—10 hetesek voltak, rajtok semmiféle színbeli eltérés nem volt konstatalható. Később egyeseken a farkúszótól visszafelé menőleg, több apró fekete-barna, illetve sötét palaszürke, határozott, éles folt volt észlelhető. Leginkább azonban a farkúszó tövétől az ivarnyílásig terjedő egy-két, többnyire összefolyó barna folt alakjában. Ez a sajátszerű színeződés lassankint területre folyton nagyobbodott és az állat egyik oldaláról a másik oldalára is áttért, a míg az egész test színének egy sötétebb alapszínévé nem lett, a melyben különben az oldalpettyek elég jól kivehetők. De ha úgy első tekintetre vizsgáljuk az állatot, úgy tűnik, mintha egy teljesen új fajtaival állanánk szemközt. Érdekes és megemlítésre méltó jelenség, hogy ezek a melanotikus példányok kisebbek, mint a többi normális színű halak, a melyek egyébként igen szépen fejlődést mutatnak. Mindezek daczára nem vagyok hajlandó feltételezni, hogy a melanotikus példányok valamely kóros folyamat szüleményei volnának. Ennek ellentmond az élénkségök, pompás fejlettségök — korukhoz mérten.

A pisztráng-tenyésztőket általában érdekelheti az a körülmény, hogy az 1906. évi márczius 13 án kikeltetett ivadék legnagyobb példányai 13—14 centiméteresek! A melanotikus példányok 10—11 centiméter között variálnak. Mint ebből is látható, az ivadék megfelelő, bár szűk medenczéiben is, igen gyorsan és igen szép nagyságot érhet el. E tekintetben egyébként egy fényes esetre terelem az olvasó figyelmét. A milanoi kiállításon, a velencei társulat pisztrángmedenczéiben látható volt egy 1903-ban keltetett példány, amely 35 centiméter hosszúságot ért el! Hogy a mi pisztrángjaink mekkora nagyságot érnek el, azt ma még nehéz megmondani. De egy dolog bizonyos s ez az, hogy a ki a kérdésnek ezzel a részével foglalkozik, ne feledje el, hogy a 8—10 hetes ivadék könnyen öngyilkossá (!) válik! Ezt, sajnos, a laboratóriumban magam is tapasztaltam. Éjjel a medenczéből kiugrottak s agyonzúzták magukat. Itt, amíg a dolog nyíjjára jöttem, a kísérleti állatoknak több mint a fele elveszett. Most sűrű hálóval vannak leboritva a medenczék, úgy hogy elkallódás teljesen ki van zárva.

E kísérlet kapcsán, meg a milánói eset alapján önkénytelenül is, többek között az a kérdés támad, nem lehetne-e a salmonidákat in vitro az ivarérettség beáttáig tenyészteni! Az eddigi tapasztalatok a mellett látszanak bizonyítani. De mindenesetre tekintetbe kellene ezt a körülményt venni; a táplálást pedig mérsékelni kellene. Mert a túlságos bő fehérjetartalmu tápszeren fejlett példányok ivarszervei zsíros degeneratio veszélynének vannak kitéve! Ezt a folyamatot különben konstatalhatjuk a petéken is, amikor az aránylag túlnagy peték teljesen meddők maradnak. Az ily gyors tempóban felnevelt példányok legalkalmasabbak talán a konzumra.

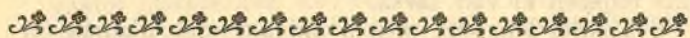
A halak úszó-hólyagjának fiziológiája.

A német természetvizsgálók és orvosok stuttgarti vándorgyűlésén *dr. Jaeger* előadást tartott a halak úszó-hólyagjáról s igyekezett, jórészt saját vizsgálataira támaszkodva, kimutatni, hogy mi az élet-tani feladata e szervnek és mi módon jut abba levegő. Egyik kérdés sem volt ez ideig teljesen megoldva, a mennyiben nem lévén határozottan felderítve, hogy a gázok honnan jutnak az úszó-hólyagba és miképen távolódnak abból el, arra sem lehetett kielégítő választ adni, hogy mi a feladata ennek a szervnek. *Jaeger* kísérletekkel kimutatta, hogy az úszó-hólyag statikus szerv, vagyis arra szolgál, hogy a hal testének fajsúlyát mindég a testét környező vízéhez hasonlóvá tegye. Helyzetének hirtelen való változtatása közben megváltoztatja az úszó-hólyag is kiterjedését cselekvő izomműködéssel; hogy azután abban a mélységben, melybe a hal a helyváltoztatás következtében jutott, az úszó-hólyag önkéntelenül az eredeti állapotába visszatérhessen és így fajsúlyja a körülötte lévő vízzel ismét azonos legyen, az úszó-hólyag két szervvel van ellátva, a melyek egyikét *vörös testnek*, a másikat pedig *oválnak* nevezi *Jaeger* s a melyek működésükkel az úszó-hólyagban lévő gázmennyiséget oxigén felvételével vagy elvezetésével szaporíthatják vagy csökkenthetik.

A *vörös test* oxigén-mirigy, melynek hámsejtjei a vér oxigénjét, a mi a vörös vércsejtek szétesése folytán már sűrített állapotban jut belé, még jobban sűríti, a míg ez az úszó-hólyagban lévő oxigén sűrűségét eléri, a mikor azután a hólyag ürébe vezet. Ellenkező feladatra való az *ovál*, a mely az oxigénnek a hólyagból való kivetésére szolgál, a mennyiben szerkezeténél fogva nagymennyiségű gázt vehet magába akkor, ha a hal a felsőbb vízrétegbe emelkedve, az úszó-hólyag nyomását csökkenteni kénytelen. Azok a halak, amelyek ilyen *ovál*-nak nevezett szervvel nem bírnak, hólyagvezetékkel vannak felszerelve, a mi lehetővé teszi, hogy a felesleges gáz az úszó-hólyagból egyenesen a szájon át távolódhasson el. Az *ovál* és a hólyagvezeték eszerint fiziológiailag azonos jelentőségű készülékek.

Az úszó-hólyag működését idegingerek váltják ki, éppen úgy, mint a felsőbbrendű állatok tüdejének a működését. Ha tehát a hólyag kiterjedése bizonyos mértéket meghalad, akkor a megfelelő idegrostok hatása folytán megnyílik az *ovál* és a felesleges oxigénmennyiség ezen át eltávolodik. A mikor pedig az úszó-hólyag terjedelme túlságosan kicsi, tehát a mély vízben való úszáskor, akkor az ellenkező irányú működésre hivatott ideg ingereltetik és ennek hatására a *vörös test* oxigénkiválasztása megindul.

Dr. R. I.

Halaink halászati és tenyésztési szempontból.

Irta: Lakatos Károly.

(Folytatás.)

John St. Charles-nek az a nézete, hogy egyes helyeken, mint például Skócia pisztrángdús tavaiban, még a jókora csukák is voltaképpen több hasznot hajtanak, mint a mennyi kárt tesznek. Azt állítják — mondja imént említett halbúvár, — hogy a pisztrángokkal benépesített tavakban türt csukák a pisztrángokat kiirtják. „Én részemről — mondja *Lenz* — mindig és kivétel nélkül azt tapasztaltam, hogy valamennyi, nem túlságosan kicsi vízben, melyben elég szép számmal éltek

csukák is, a pisztrángok úgy nagyságra, mint jóságra nézve is kitűntek, számuk pedig egyáltalában nem fogyott aggasztó módon; ellenben a felföld csukamentes tavaira az a panasz, hogy bennök nagyon is sok a pisztráng, miért mindenütt apróbbak és kevésbé jóízűek.“ Így *Lenz*; ezzel szemben azonban a gyakorlat emberei egészen ellenkező álláspontra helyezkedve, azon nézetüknek adnak kifejezést, hogy igenis, a csuka nem tűrhető meg a pisztrángos vizekben, mert ott csak kárt tehet. A pisztráng ugyanis szintén ragadozó hal, a mely előszeretettel üldözi az apróbbfajta halakat s emellett húsa annyira értékes, hogy ugyancsak helytelenül számítana az, aki emez apró takarmányhalakat csukahússá akarná változtatni akkor, amidőn pisztránghússá is alakíthatja. „Általában bármily értékes és nehezen nélkülözhető hal legyen is a csuka a közvizekben, annyi bizonyos, hogy épp oly kevésbé való a halastavakba, különösen pedig nem a pisztrángos tavakba“ — mondja *Landgraf János* is („Halászat“) — és még hozzá teszi, hogy: *pontyos tavakba is csak akkor tűrhető meg* (pedig sokan azt képzelik, hogy innen el se maradhat, mert hiszen a lusta pontyot mozgásra készíti), *ha a tenyésztő nem képes tavaiból távoltartani az ú. n. gazhalat s ha oda is a tenyésztés tárgyát képező pontynál jóval kisebb fejlettség mellett tevődik*. Ilyen állapotban, ilyen tavakban nagyon is helyén van, mert a tóhalnak a táplálék fogyasztásban versenytárgyait pusztítja. Ott, a hol a víz természete lehetővé teszi, inkább ajánlhatjuk e czélra — mondja *Landgraf* — is a *süllőt*, hidegebb vízi tavakba pedig a *szivárványos pisztrángot*. Azi, hogy a tógazdaságra nézve hasznos volna a csuka, mert a pontyot az ellustulástól óvja, — a tenyésztők egyenesen tagadásba veszik; ehhez a nézethez csatlakozik a szakférfiak nézete is. Így idevágólag *Landgraf* is annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy a pontynak éppen nincs szüksége a mozgató befolyásra, nemcsak azért, mert életmódjában az adott viszonyokhoz alkalmazkodik, hanem azért sem, mert mint hízóállatra nézve a mozgás nemcsak nem hasznos, de határozottan kárral jár, mert a táplálék *nem* hűsképzésre használódik fel, hanem *munkakifejtésre*. — Hogy ez az indokolás mennyire találó, azt a praxis embereinek nem kell magyarázgatnom. Megállapíthatjuk tehát, hogy a csuka haszna kizárólag abban rejlik, hogy a pontyval egyenlő táplálékon élő, értéktelen halakat tizedeli. Ugyanezen okból különösen helyén van az olyan *kárászos* tavakban, amelyekben egyéb halakat tartani nem lehet. Ha ilyenekbe kora tavasszal több jól fejlődött csukát teszünk, azok a bő táplálék révén hatalmasat fejlődnek. Jólehet, a kárászok száma apad, azonban a megmaradtak annál jobban nőnek. Természetesen, ha az idő őszre fordul, a csukákat is ki kell fogni, mivel különben elpusztulnának télen át.

Bár részemről — mondja *Landgraf* — szükségesnek látom, hogy a csuka egyetlen nagyobb folyóból vagy tóból se hiányozzék, mert éppen ezen édesvízi ragadozó munkája, szerepe nélkül a még oly bő táplálékkal bíró tó is hamarosan kimerülne és idővel satnya, elcsenevészedett halakat adna*) mégis a feltétlen csukakímélet mellett nem kardoskodhatom. Azt tartom ugyanis, hogy ama nagy példányok, a melyek koruknál fogva különben sem értékesítik a táplálékot jól, okvetlenül kifogandók, már

*) A csuka ugyanis az, mely kérérlhetetlenül felfal minden elérhető halat s ő az, mely a túlságos szaporodásra hajló halnak gátat vet és csak olyan erőteljes és ügyes példányokat enged boldogulni, a melyek előle menekülni képesek.

csak azért is, mert a vénebb csuka húsa távolról sem olyan ízes, mint a fiatalabbé. Ugyanezért, a menynyire lehetséges, közvezeink halászata érdekében annyit okvetlenül meg kell tennünk. Még egyet. Ugyanis kétséget sem szenved ugyan, hogy rendkívüli falánk természetű miatt a csuka erősen pusztítja a vele együtt élő egyéb halakat, mindamellett eme tulajdonságát rendszerint túlhatják s rendszerint rosszabbnak tartják, mint a milyen. Különben a csuka étvágya nem mindig egyforma. Vannak időszakok, a mikor a világért nem nyulna az orra előtt úszkáló legjobb falatokhoz sem. Nálunk legfalánkabb május közepétől június végéig és továbbá augusztus és szeptember hó folyamán. Júliusban rendszerint lusta s csak rikán jár préda után. Különben pedig mivel téli álmat nem tart, táplálkozása sem szünetel, sőt télen át is tetemes mennyiségű balat fogyaszt el.)*

16. A **harsa** (*Silurus glanis*). A mély, iszapos fenekék, csendes vizek hala. Előfordul a Tisza, Duna, Dráva, Szamos, Maros, Körös, Vág (Toroczkóig), Szala, Mura, Latorcza, Olt, Rába, Sajó, Szernye, Zagyva, Berettyó, Bódva, Borzsa, Ipoly, Kraszna, Küküllő (Bögözig), Balaton és Fertő vizében és valószínűleg még több hazai vízben is. *Ívási ideje* májustól júliusig tart. Régebben a Tisza és Maros erdős árterein sok ívó harsát lehetett találni.

Íváskor rendszeren párosával úszkál, a partokat közelíti meg s kákával, sással vagy egyéb növényekkel benőt, sekély vizű helyeken rakja le ikráit, melyek számát 17,000-re teszik a biológiai kutatók. Ivadékai legnagyobbbrészt elpusztulnak, a ragadozó halaknak esvén áldozatul, avagy pedig különféle betegségek következtében semmisülnek meg, de sokat elemésztenek maguk a harsák is és főleg a nyaranta fellépni szokott halvések, melyel legfőleg a csekély mélységű vizek harsáira veszedelmesek, vészthozók nagy melegek alkalmával. Az ivadék 7—9 nap múlva kel ki az ikrából s utálatos ebihal (békaporonty) forma kinézése van. Kedvező körülmények közt elég gyorsan növekszik és súlyosodik, a mennyiben már az első évben elérheti a 0.7 kilogrammot, a második évben pedig 1.5 kilogr. súlyos lehet. Ez azonban a mély vizek, főleg a Tisza harsáira áll; ellenben gyenge vízállású helyeken, különösen az árterekre kiszorult harsaivadék növekvésében nagy ellentétet tapasztalhatni, s alig érik el az 1 kilónyi súlyt a másodévesek, első évben pedig csak ritkán haladják túl a 0.3 kilónyi súlyt. Hogy azután mily arányban történik továbbá a harsa fejlődése, azt még nem sikerült megállapítani, de hogy a 3 méteres harsák fejlődésére kevés lehet a 10—12 esztendei időtartam (amennyire e halóriás végső életkorát becsülni szokták), az több, mint bizonyos. Ezt illetőleg alighanem hosszú évtizedekről s nem egy tuczat esztendőről lehet szó! Hogy a harsa ikráit őrizni szokta, azt minden hivatásos halász jól tudja és való tény is, daczára annak, hogy újabban a szobatudósok a harsának e szokását mesének minősítik. Pedig hát nem mese. Régebben a Maros deltájánál elterülő fás és aljnövésű ártereken, hova nagy

vízálláskor (az ú. n. „zöldár“ alkalmával) a nagy öreg-harsák ívni jártak: magam is többször megfigyeltem ikrájukat őrző harsákat, melyek ugyanazon helyeken mindig megtalálhatók valának s néhány nagy példányt fegyverrel el is ejtettem. — A balatoni halászok is megfigyelték a harsa ikráőrző tulajdonságát s ezt „kötölés“-nak nevezik. Hanem az nem igaz ám, hogy minden „kötölő“-harsa leszelidülne s könnyen ellehetne vele banni. Sőt! Nekem nem egy oly nagy harsával volt dolgom, a mely villámgyorsan rohant elő rejtekéből, mihelyst ikrázó helyéhez közel jutottam lélekvesztőmmel, sőt evezőmhöz kapott és majd fölfordította csolna omat! Csakis a kisebb harsák maradtak nyugodtan túrásukban. Az azonban tény, hogy ha a hím halat lelőttem, másnap már az ikráshal vette át az őrző szerepét, a miből bizony következtethető, hogy nem csak a hím hal, de nőtény is őrzi ikráit. — *Nagyságra* nézve a vizán kívül ez a legnagyobb halunk, noha ma már korántsem kerülnek akkora példányok hálóba, mint hajdanán a mekkorákat fogtak Tiszában-Dunában. Kerültek ugyanis három méter hosszúak is és oly vastagok, hogy két ember alig bírta őket átkarolni! Súlyra nézve pedig egyesek az öt mázsát is elérték, holott ma már a mázsások se nagyon gyakoriak, a 3—4 mázsások pedig immár nagy ritkaság számba mennek. *Húsa* a fiatal harsának elsőrangú peccsenye, a vén harsa azonban szívós húsu s kivált ha nagyon kövér is hozzá, nem mindenki ízlésének felel meg halzsírú peccsenyéje. Mind a mellett piacainkon nagy szerepet játszik a „vágott hal“, mely nevezett alatt többnyire nagy vén harsák kerülnek elárúsításra. Ízre nézve régebben leg-híresebbek a Maros és Szamos harsái valának, melyeknek ott két válfaját különböztették meg: a fák gyökerei alatt tanyázó és szilvaéréskor jelentkezni szokott „puma harsát“ és az ennél sokkalta testesebb „sárga harsát“.

(Folyt. köv.)

◦ TÁRSULATOK ◦

A **pozsonyi kisdunai halászati társulat** folyó évi február hó 18. án Pozsonyban gróf Pálffy Béla elnökletével rendkívüli közgyűlést tartott. A közgyűlés legfőbb tárgya a földművelésügyi miniszteriumnak a társulat intenzív működésére vonatkozó leirata volt. A társulat számos nehézséggel küzd; nevezetesen hátráltatja működésében a pozsonyi gyárak vízszennyezése. A hatóságok részéről sem talál mindég kellő támogatását. Remélhetőleg sikerülni fog azonban az akadályokat leküzdeni. A vízterület benépesítése fokozottabb mértékben fog ezentúl történni a földművelésügyi miniszterium által állami támogatásként nyújtott fogassüllőikrával s rákivadékkal. A rákkal való benépesítésnek különösebb jelentősége van itt, mert valamikor a kisdunában rendkívül bőven fogták vizeink e manapság annyira megfogyott lakóját.

A „**Komáromi**“ halászati társulat febr. 19-iki közgyűlésén az igazgató jelentette, hogy a társulat kiváló gondot fordított az üzemterv szabta általános tilalom pontos megtartására, minek eredményeként sikerült végre, — egykét esettől eltekintve, — az orvhalászatot korlátozni. A halállomány emelése érdekében 1.800,000 drb fogassüllő-ikrákat helyeztek ki, melyet a földművelésügyi kormány utalványozott a társulatnak. A halállomány emelése érdekében a társulat az emberhalófoknál fiasító-telepet fog felállítani, számítva a földművelési miniszterium anyagi támogatására. A segély folyósítása, mint a területnek a tulajdonos város részéről való átengedése iránt a szük-

*) Ha éhes, nem ismer félelmet s vajmi gyakori az az eset, hogy a húzóháló kávjában megfogódzott s a part felé húzott csuka még itt is ráveti magát a vele együtt fogva levő keszegre. Ezzel ellentétben, hogy a csuka étvágya nem mindig egyforma, azt némelyek az ismétlődő fogváltózással vélik kapcsolatban hozhatni, de erre vonatkozólag eddigelé még semmi pozitív megfigyelési adattal nem bírunk, kizártnak azonban szintén nem tekinthetjük.

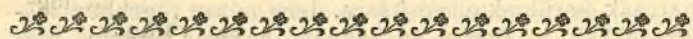
seges lépéseket megtenni az elnököt fölhatalmazták. A magyar kir. államvasútak, mint parti birtokos, halászati jogának elismerését kérte a társulattól. Erre nézve a közgyűlés kimondotta, hogy a mennyiben tudomása szerint a M. Á. V. ezen jogát az érdekelt társulati tagok kétségbe vonják, kérelmének eleget nem tehet, minaddig, míg bírói ítélet alapján ebbeli joga meg nem állapított.

Költségvetést 320 K-ban állapították meg, mit a tagok holdankénti 8 filléres járulékból fődöznek. Végre a tiszt-újítás során elnökké: Domány Jánost, alelnök-igazgatóvá Erdélyi Istvánt, választmányi tagokká pedig Csepy Dani, Thiel Ottó, Takács Gyula és Brokes Bélát választották meg.

A győrvidéki halászati társulat f. évi február hó 23.-án rendes évi közgyűlését tartotta Győrben Ollinger Alkvin elnökletével. A társulat ivadékevelésre irányuló működése a múlt évben szép sikerrel járt, mert a földművelésügyi kormánytól kapott tenyészpontyok nagyon jól leívtak; az egyik belvízlevezető csatorna mentén lévő rétségen rendkívüli nagy mennyiségű ivadék jutott illykép a Dunába. Külön ivadéknevelő-telepet is létesít a társulat Vének község határában mintegy 30 k. holdon. A vonatkozó engedélyezési eljárás már folyamatba is tétetett.

A fennálló bérleti szerződések meghosszabbításának határideje 1911. évre tétetett, a mikor is valamennyi szerződés lejárván, a társulat hatáskörébe eső vízszakasz értékesítése iránt egyöntetű eljárás léptethető életbe.

A költségvetést 1907. évre 251 K 20 fillérben állapították meg; fedezésére 6288 kat. holdon holdanként 4 fillért vetettek ki. Egyes társulati tagok nagyobb hátrálékkal szerepelvén, a közgyűlés felhatalmazta az elnökséget, hogy újbóli felszólítás sikertelensége esetén, bírói úton hajtsa be a társulat követelését.

◦ VEGYESEK ◦

Meglepő lelet. Lapunk munkatársa, az „öreg horgász”, írja újverbászról, hogy a Fereczsatorna ottani részén a közel múltban egy 60—70 kg. súlyu barcsát találtak, olyan állapotban, hogy a test egyik hosszabb része a csatornát szelő köztűi híd jármánál, a másik része a fejjel, 1½ kl. alább a nádban volt megakadva. A szakadás felületén a hulla erősen czafatos volt, annak jeléül, hogy nem éles eszközzel történt a földarabolás és nem is vidra rágta azt meg. Munkatársunk szerint vagy dynamit, vagy pedig a csatornán közlekedő gőzhajó csavarja ölhetta meg. Részünkről a dynamitot kizártnak tartjuk, mert az csak akkor szakíthatná a halat ketté, ha tényleg

a halon fekszik a patron, a mit pedig lehetetlen elképzelni. Valószínűbb tehát, hogy a hajócsavar volt a hal gyilkosa. Igen, de ennél meg az a kérdés merül fel, hogyan kerülhetett a hal annak közelébe, a mikor a csavar zakatolása csak riaszthatja, de nem édesgeti a halat a hajó közelébe?

Pisztráng a Balaton partján. Valamikor régen a Balatonban magában akarták a pisztrángot meghonosítani. Belébocsátottak egyszerre 55,000 darab kaliforniai lazaczivadékot. Ma már persze nyoma sincs benne. Nem oda való hal. De ha magában a Balatonban nem is sikerült ez a kísérlet, sikerült legújabbán közvetlenül a partján. Még pedig nem csak a pisztrángfélék valamely különleges fajával, de magával a zúgó, hideg hegyi patak lakójával: *a sebes pisztránggal* is.

Ennek a nemes halnak s közeli rokonának, az amerikából idehonosított *szivárványos pisztrángnak* eredményes tenyésztéséről kapunk hírt a Balaton mellől.

Balatonfüredhez közel, a Csopak községhez tartozó Nosztori pusztán, mely a veszmprémi székes káptalan birtoka, a mézsközetből bővízű, 8—11 fokos hideg források fakadnak, a melyek csakhamar kis patakokká egyesülnek úgy, hogy alig 1½ kilométerrel alább már malmot is hajtanak. A patak még kövesd községet érinti, aztán a Balatonba ömlik. Egész hossza alig 4 kilométer.

A káptalani uradalom esopaki intézősége 1903-ban kezdett kísérletezni a pisztrángtenyésztéssel, gondolva arra is, hogy a patak forrásvidékén lévő sáros, savanyú füvet termő rétséget is jobban értékesítse majd halászat révén.

A kezdetnek nagyon sok nehézsége volt. Az intézőség ügybuzgósága mind le tudta azonban győzni. Darányi Ignác földművelésügyi miniszterhez fordult, a kinek rendelkezése az országos halászati felügyelőség által készített rendszeres tervezetet készített, ennek alapján 6 kisebb tó létesült. E tavakat mindkét fajta pisztránggal s 1906. évre 100 drb egy nyaras pontyivadékkal népesítették be.

Az igyekezetnek az eredménye meg is volt. Maga a patak tele van pisztránggal és az 1906. őszi halászat eredménye a következő:

111 drb kétnyaras ponty 111 kg. súlyban, 708 darab vegyes, asztra való pisztráng a patakból s a tavakból 194 kg. súlyban, végül 2561 drb éves vegyes pisztrángivadék. E számok mindennél ékebben beszélnek! A káptalani uradalom áldozatkészsége s intézőségének ügybuzgalma egy nagyon érdekes s követésre méltó példában mutatja be, hogy hegyivizünk nemes lakói jól érezhetik magukat a lankásabb s melegebb éghajlatu dombvidék megfelelő vizeiben is. Ha Csopak eddig boráról volt híres, nem kisebb hírt szerezhetnek majd neki pisztrángjai sem.

Dr. LENDL ADOLF állattani praeparatóriuma Budapest, II., Donáti-utca 7. sz.

Főméltóságú **GRÓF ERDŐDY ISTVÁN** jaskai tógazdaságából az ezidei tavasszal mintegy **25 métermázsas** **egynyaras és 25 métermázsas kétnyaras**

eredeti Wittingauai cseh ponty-ivadék

kerül eladásra.

Az egynyaras ivadék, amelynek átlagos darabszáma	10—15 deca, kilónként	1 korona.
A kétnyaras „ „ „ „ „ „	50—70 „ „	1.20 „

a jaskai vasúti állomáshoz szállítva.

Előjegyzéseket elfogad és bővebb felvilágosítást ad **az uradalmi intéző, Jaska** (Zágráb megye), Horvátország.

Megjelent és kívánatra megküldetik az IHÁROSI TÓGAZDASÁG

tenyészhal-árjegyzéke

Posta és távirtda: IHÁROSBERÉNY, SOMOGYMEGYE.